

WYKOPALISKA ARCHEOLOGICZNE W MUSZYNIE

Ruiny zamku muszyńskiego od lat intrygowały zarówno mieszkańców Muszyny, jak i licznie odwiedzających te strony turystów. Również i naukowcy w okresie powojennym przeprowadzili tu trzykrotnie badania archeologiczne. Pierwszy raz - w ramach planu kompleksowego badania obiektów średniowiecznych — przeprowadzano wstępne prace w 1963 roku pod kierunkiem A. Żakiego. Niestety rozpoczęte prace szybko zostały przerwane, a jedynym efektem tych badań były dwa niewielkie wykopy w miejscu, które określono jako dziedziniec wschodni i zachodni.

Po raz drugi prace archeologiczne podjęte zostały w latach 1973/1974 pod kierunkiem pani Marii Cabalskiej. Objęły one zarówno ruiny zamku położone na skalistym cyplu nad Popradem, jak również grodek ziemno-drewniany znajdujący się naprzeciw zachowanych murów, którego jedyną pozostałością jest nienaturalny nasyp ziemny w paśmie Koziejówki. Jak ustalono w trakcie tych prac, obiekt ten powstał prawdopodobnie w XI wieku i był wykorzystany jako posiadłość rycerska. Dokładne sprawozdanie z tych prac zamieściła M. Cabalska w Rocznikach Sądeckich nr VII („Zespół osadniczy w Muszynie, woj. Nowy Sącz, Gródek”), i VIII („Zamek”). W latach 70-tych Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Muszyńskiej, wraz z miejscowymi opiekunami zabytków, planowało zabezpieczyć resztki istniejącego muru. Jednak mimo pomocy ówczesnego Woj. Konserwatora Zabytków p. Weroniki Wrony, prace ograniczyły się do oczyszczenia terenu, częściowego odkrycia murów oraz zrekonstruowania fragmentu ściany. Na kompleksowe badania archeologiczno-konserwacyjne zdecydował się dopiero w 1991 roku Archeolog Wojewódzki pan Adam Szybowicz.

Zanim przejdziemy do opisu tych prac, w paru słowach przypomnijmy historię zamku. Zbudowano go w XIV wieku za panowania Kazimierza Wielkiego. Na datę tę wskazuje sposób wznoszenia murów tzw. magdeburksi, odznaczający się charakterystycznym budulcem, w skład którego wchodziły obrobione tylko z jednej strony kamienie, rumowisko i wapno. Początkowo zamek służył jako siedziba starostów muszyńskich, lecz zburzony przez Węgrów w 1474 roku, po częściowym odbudowaniu pełnił rolę stażnicy granicznej. Po rozbiorach Polski zamek został opuszczony i popadł w ruinę.

Wróćmy jednak do czasów współczesnych. Prace przygotowawcze do przyszłych wykopalisk rozpoczęto w styczniu 1991 roku. W czasie wizji lokalnej, w której uczestniczyli przedstawiciele Państwowej Służby Ochrony Zabytków,

Popradzkiego Parku Krajobrazowego, Urzędu Miasta i Gminy Uzdrawiskowej w Muszynie oraz Muzeum Regionalnego PTTK w Muszynie, zdecydowano o wycięciu drzew na terenie planowanych wykopalisk oraz omówiono plan prac w danym roku. Koszty wykopalisk miały być pokryte w całości przez Państwową Służbę Ochrony Zabytków (80 milionów zł), jednak na skutek obciążenia budżetu, UMiGU w Muszynie dofinansował te prace w wysokości 9 milionów zł. Przed rozpoczęciem prac wykonano również szczegółowe mapy terenu. W czerwcu podjęto prace wykopaliskowe z udziałem muszyńskiej młodzieży na wzgórzu „Baszta”. Zatrudniono 31 osób, całością prac kierował Archeolog Wojewódzki Adam Szybowicz. Pierwsze prace związane były z wymierzeniem terenu i wyznaczeniem odcinków (5 m x 5 m). Ogółem otwarto 8 odcinków. W każdym z wyznaczonych kwadratów ziemię ściągano warstwami, co pozwalało dokładnie opisać znalezione wykopaliny. Każdy przedmiot metalowy, jak również ciekawsze obiekty ceramiczne, posiadał własną metryczkę, na którą nanoszono następujące dane: Gmina, odcinek, lokalizacja - dwa wymiary, głębokość, nazwa obiektu, data. Najwięcej metalowych przedmiotów znaleziono w VI odcinku, były to głównie gwoździe. Odkryto również grot strzały i cztery monety (jedna z XV wieku, dwie z XVI - 1529, 1536, oraz jedną z XIX wieku). Monety te, jak również inne eksponaty, po konserwacji i opracowaniu naukowym zostaną przekazane do Muzeum Regionalnego w Muszynie. Na wszystkich odcinkach znaleziono dużą ilość ceramiki: kawałki glinianych garnków bez polewy, uchwyty garnków, kawałki dzbanów, części pokrywki, ceramikę z kolorową polewą. Szczególnie ładne o ciekawe były kawałki kafli z zachowanymi ornamentami roślinnymi. Wśród znalezisk znajdowała się również duża ilość kości zwierzęcych, których pochodzenie będzie można ustalić po dalszych badaniach. Najwięcej odkryto ich pod widocznym teraz w całości sklepieniem. Wszystkie znaleziska zostały przekazane Archeologowi Wojewódzkiemu, który czuwa nad przebiegiem prac konserwacyjno-naukowych.

Po zakończeniu prac wykopaliskowych, które nastąpiło 3.08.1991 roku, planowano rozpoczęcie robót zabezpieczających, jednak ze względu na duży ruch turystyczny, a co za tym idzie możliwość nieumyślnej dewastacji wykonanej pracy, termin przesunięto na wrzesień. W trakcie tych robót zaspoimowano i uzupełniono odkryte mury, zabezpieczono sklepienie oraz nadbudowano mur główny do najwyższego jego punktu, chroniąc go tym samym przed dalszym zniszczeniem. Z powodu obniżenia dotacji opracowanie i konserwacja wykopalin będą dokończone w 1992 roku.

Miejmy nadzieję, że dalsze prace wykopaliskowe przybliżą nam obraz życia dawnych mieszkańców, a odkrytej zabezpieczone mury zamku staną się największą atrakcją Muszyny.

Barbara Rucka